

INFORMACIJE ZA PREPREČEVANJE UGRIZA KLOPA IN NJEGOVIH POSLEDIC

Kako ugriz okuženega klopa vpliva na življenje?

Klopi prenašajo sicer več bolezni, vendar se v našem okolju bojimo predvsem klopnega meningoencefalitisa in borelioze. Na kratko – klopni meningoencefalitis je virusna bolezen in specifičnega zdravila zanj ne poznamo, imamo pa cepivo. Pri boreliozni je pa ravno obratno – povzročajo jo bakterije – borelije. Okužbo lahko zdravimo z antibiotiki, nimamo pa cepiva. Posledice prebolelega meningoencefalitisa so lahko glavobol, motnje koncentracije, kronična utrujenost, pareze (delne ohromitve) in paralize (popolne ohromitve) živcev. Smrtnost je sicer redka. Odpornost po preboleli bolezni naj bi bila trajna. V poznem stadiju borelioze, ki se lahko razvije nekaj mesecev ali let kasneje, pride do kronične prizadetosti živčevja, sklepov, kože (acrodermatitis chronica atrophicans), mišic, srca, oči, hude utrujenosti in kroničnega glavobola.

Kakšni so ukrepi za preprečevanje ugriza klopa v času vrtčevskega varstva?

Starše je potrebno seznaniti s termini, ko je predvideno bivanje zunaj v gozdu. Starši lahko otroka pred ugrizom klopa zavarujejo s primernimi oblačili in obutvijo ter uporabo repelentov (pršil, mazil proti klopom). Otroke se za gozd primerno obleče z oblačili iz gladkega materiala, kar klopom otežuje oprijemanje, s svetlimi oblačili, da jih čimprej opazimo, visokimi nogavicami in zaprto obutvijo. Vse odkrite dele telesa je potrebno premazati s snovmi, ki odvrčajo mrčes (repelenti), priporoča pa se nanos repelenta tudi na oblačila.

Kljub tem ukrepom pa je potrebno takoj po vrnitvi v vrtec opraviti temeljit pregled telesa. Smiselno je, da vzgojitelji opravijo temeljit pregled otrok, torej tudi pod majico in hlačami. Takšen pregled je zelo pomemben, saj klopi najraje zlezejo pod oblačila in se prisesajo na najmehkejše predele telesa. Vzgojitelji spodbujajo otroke k samopregledovanju, s čimer oblikujejo zdravo življenjsko navado, hkrati pa razbremenijo sebe pri pregledovanju. Namreč ko se otrok pregleda sam, lahko vzgojitelj s časoma opravi hitrejši kontrolni pregled otroka.

Podobno se ob dnevih bivanja otrok v gozdu svetuje tudi staršem. Starši naj doma prav tako z otrokom naredijo natančen pregled telesa. Najbolje in najlažje je to narediti po prhanju. Morebitne klope naj odstranijo sami čimprej, saj s tem zmanjšajo možnost okužbe. Posebno pinceto za odstranjevanje klopov je mogoče dobiti v lekarnah. Uporaba običajne pincete ni primerna, saj lahko možnost okužbe celo povečamo. Če telo okuženega klopa močno stisnemo, se sprostijo bakterije in virusi, ki so sicer v njegovem telesu in tako se poveča nevarnost vdora teh povzročiteljev v človekovo telo. S tako za odstranjevanje klopov posebej prerezano pinceto klopa primemo čim bližje ustnemu delu in ga s počasnim, vendar vztrajnim vlečenjem izvlečemo, ranico in pinceto razkužimo in si umijemo roke. Klopa ne odstranjujemo

na silo, ker bomo pri tem odtrgali samo njegov zadnji del, klopova glava z rilcem pa bo ostala v koži, kar lahko povzroči gnojenje. Po pregledu se svetuje zamenjava oblačil s svežimi. Obleko, v kateri je bil otrok v naravi, vselej operemo, saj se klopi radi zadržijo na njej in se lahko prisesajo tudi kasneje.

Kdaj je potrebno obiskati zdravnika?

V ambulantah ne odstranjujejo kloпов nič drugače, kot bi jih mi sami, in bolezn, če je ob ugrizu prišlo do okužbe, ne morejo preprečiti. Zato obisk pri zdravniku, ko klopa opazite, ni potreben. Po odstranitvi klopa otroka le opazujte, če se pojavijo opisani bolezenski znaki. Predvsem bodite pozorni na rdečino - kolobar, kjerkoli po telesu še več tednov po ugrizu. Zdravnika obiščite v primeru povišane telesne temperature, bruhanja, hudega glavobola, gripi podobnih simptomov ali v primeru kolobarjastega izpuščaja. Številko 112 kličite pri hudem glavobolu, težavah z dihanjem ali paralizi (negibljivosti).

Kakšne so lahko reakcije po ugrizu klopa?

Na mestu ugriza lahko pride takoj ali v prvih 24 urah do lokalnega vnetja, ki je največkrat posledica alergijskega ali toksičnega odziva na ugriz ali pa nestrokovnega odstranjevanja klopa, zaradi katerega del klopa ostane v koži. Prizadeto mesto je rdeče in oteklo, včasih precej srbeče. Težave v nekaj dneh izzvenijo. Pri meningitisu na mestu ugriza ni vidnih sprememb. Po tednu ali dveh se pojavijo slabo počutje, glavobol, povišana telesna temperatura in bolečine v mišicah. To traja nekaj dni, nato temperatura pade, stanje se izboljša, vendar pozneje znova nastopi poslabšanje. Bolniki imajo hud glavobol, povišano telesno temperaturo, bruhamo, nekaterim se tresejo roke ali jezik in imajo motnje zavesti. Povišana telesna temperatura pri odraslih navadno traja od tedna do dveh, slabo počutje in glavoboli pa so dolgotrajnejši. Od 3 do 30 dni po ugrizu klopa lahko nastane na mestu ugriza klopa izpuščaj značilen za boreliozo. Sprva je prisotna rdečina, ki prične v sredini postopoma bledeti (rob ostane rdeč) in se širiti, tako da nastane kolobar, ki ima lahko zelo velik premer. Bolnika lahko srbi, peče, boli. Večinoma izgine po nekaj tednih, lahko tudi mesecih. Zelo redko na mestu ugriza ne opazimo sprememb, lahko pa nastane borelijski limfocitom – do nekaj centimetrov velika modrikasto-rdečkasta kožna zatrdlina. Pri otrocih se največkrat pojavi na ušesni mečici, pri odraslih pa v predelu prsne bradavice. Lahko izgine šele po enem letu.

Kako poteka spremljanje osebe po ugrizu klopa?

Vbodno mesto je potrebno opazovati en mesec. V kolikor se po nekaj dnevih razvije na tem mestu značilna kožna sprememba, je potrebno čimprej obiskati zdravnika družinske medicine, ki vam bo predpisal ustrezno zdravljenje. Po prebolelem klopnem meningoencefalitisu in borelijski okužbi pa je potrebno redno spremljanje pri zdravniku družinske medicine in infektologu, lahko pa še pri drugih kliničnih specialistih

VRTEC BERNICA

Kako poteka oskrba osebe po ugrizu klopa?

Prisesanega klopa je potrebno odstraniti, saj predstavlja tujek, ki lahko povzroči vnetje na mestu ugriza. Zgodnja odstranitev zmanjša možnost za okužbo. Ljudje, ki okuženega klopa odstranijo v 12 urah po vbodu, praviloma ne zbolijo, če pa ga odstranijo v prvih 24 urah, zbolijo le redko. Vbodno mesto je potrebno po odstranitvi klopa razkužiti. Na mestu ugriza pogosto nastane lokalna reakcija, ki ne potrebuje posebnega zdravljenja. Preventivno jemanje antibiotikov tako po ugrizu klopa ni potrebno. Zdravljenje pri klopnem meningoencefalitisu je simptomatsko. Bolnik mora počivati, po potrebi prejema sredstva proti bolečinam. Pri pojavu ohromitev ali parez je pomembna zgodnja rehabilitacija. Za zdravljenje borelioze uporabljamo antibiotike, kar je smiselno v vseh stadijih bolezni, najuspešnejše pa je zgodaj v poteku bolezni.

Vir: Pik klopa: navodila za bolnike, Združenje zdravnikov družinske medicine